ANUL V. ARAD, Sâmbătă 9|22 Mai 1915. Nr. 100.

ABONAMENTUL:
Pe un an . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . 40.— francl.
Telefon
pentru oraş şi interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA
şi ADMINISTRŢIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERŢIUNILE
se primesc la administraţie.
Mulţumite publice şi Lou deschis costă şirul 20 fil.
Manuscriptele nu se înapoiază.

Puterea numărului.

Cunoscutul scriitor francez, Paul Adam face, în romanul său „Le Trust", apologia numărului, luat sub formă de capital şi e poate cea mai reuşită încercare ce s'a făcut vre-odată, în scopul de a pune în evidenţă puterea creatoare a bogăţiei acumulate, care creşte mereu pentru a produce, pentru a chiema la viaţă noui regiuni, pentru a răsturna munţii, unind oceanele între ele, pentru a fecunda pământul, făcând să se reverse asupra lor apa fluviilor încătuşate, în maluri de granit!...

Se cântă în genere sărăcia şi mizeria, mulţimea ignorantă şi inconştientă, pentru care un codru de pâine este un ideal. In faţa ei se ridică, îndrăzneţ şi dispreţuitor, capitalul şi subiectul obicinuit al tuturor scriitorilor, cari se ocupă de chestiile sociale, este lupta dintre aceşti doi vecini antagonişti, — mulţimea care urlă de foame şi capitalul asupritor.

Paul Adam a luat tema contrarie şi romanul său este un lung imn de glorificare, e reabilitarea capitalului, atât de calomniat de toţi acei cari nu-şi dau seamă de adevărul, că toate progresele omenirei se datoresc aproape numai banului.

Prin el, am ajuns să avem tot ce vedem, astăzi, în lume şi forţa sa creatoare este imensă. E bagheta fermecată, în urma căreia se ridică oraşe, se pun în mişcare trenuri, se schimbă cursul fluviilor şi pustiirile se transformă în câmpii fertile.

Acolo unde altădată se înălţau munţii stâncoşi, vedem astăzi cetăţi înfloritoare şi însăş configuraţia continentelor ia o altă formă, atunci când capitalul se pune în mişcare. Iar la baza lui este numărul, numărul care se multiplică, cu o repeziciune uimitoare pe care nimic nu o poate egala şi pe care numai omul şi geniul i-o poate da! Căci numărând unu, doi, trei, patru... ne-ar trebui ani, pentru ca să ajungem la un miliard, pe când capitalul bine întrebuinţat şi condus atinge, în scurtă vreme, cifre şi mai mari şi această prolificitate constitue forţa lui imensă.

Unui popor îi trebuesc zeci de ani, pentru ca să-şi îndoiască populaţia şi ni se citează Germania ca o dovadă de putere vitală şi de natalitate. Capitalul creşte însă cu mult mai iute şi miliardarii americani au ajuns să acumuleze bogăţiile lor fabuloase, numai într'o viaţă de om.

Dar dacă puterea numărului este incalculabilă, în manifestaţiile sale de activitate creatoare, ea este tot atât de extraordinară, şi când se manifestă, ca forţă distructivă şi dovada a făcut'o răsboiul actual, care este cea mai grandioasă şi cea mai îngrozitoare în acelaş timp, dintre formele sub care s'a prezentat vre-odată numărul.

Căci tragedia sângeroasă, al căruia prim act l-am văzut în August trecut, a pus în mişcare cel mai mare număr de oameni, cari s'au putut cândva imagina; a acumulat cel mai mare număr de mijloace de distrugere, care s'a văzut vreodată; a aruncat în cumpănă cel mai mare număr de miliarde de care putea dispune un întreg continent şi ne dăm seama de forţa prodigioasă de exterminare şi nimicire îngrămădită, în aceste cifre fantastice.

E contrarul de ceeace spune Paul Adam, în romanul său şi la puterea creatoare pe care ne-o zugrăveşte talentul său, pe prima faţă a medaliei, corespunde — pe reversul ei — înspăimântătoarea forţă de distrugere a numărului.

El creiază, dar tot el şi dărîmă. Zeci de mii de braţe şi sute de milioane au clădit Louvain, Reims şi bogăţiile de artă adunată în aceste oraşe sunt opera numărului, întrebuinţat pentru binele şi folosul omenirei. Acelaş număr a venit însă astăzi ca să le distrugă şi am văzut ce a rămas, pe unde el a trecut! Neantul!...

Am citit în telegramele de pe teatrul de răsboiu, că bombardarea formidabilă a tunurilor de 42 a şters de pe faţa pământului oraşe, pentru a cărora întemeere omenirea muncise veacuri întregi şi totuş, o singură explozie a numărului a fost suficientă, pentru a le face să dispară, să rămână o simplă amintire.

Se va spune despre ele — „Aici a fost", ca o dovadă de omnipotenţa numărului, organizat ca forţă de distrugere şi în faţa căruia, trebue să ne închinăm.

Iar în teribila sa manifestare de astăzi, apare din ce în ce mai evident faptul, că numai popoarele cari pot pune în acţiune un mai mare număr de oameni şi de miliarde, numai acelea pot să aspire la supremaţia lumei.

St.

LEON TOLSTOI.

Cadavrul viu.

Dramă în douăsprezece tablouri.

Traducere de: VALERIU CRIŞAN.

Persoanele:

Fedor Protasow (Fedja)
Liza, soţia lui.
Misa, copilul lor.
Sasa, sora Lizei.
Anna Pawlowna, mama Lizei
Victor Karenin, bărbatul al II-lea al Lizei.
Anna Dimitrijewna, mamăsa,
Prinţul Abreskow, prietenul ei
Wosnessenskij, secretarul lui Karenin.
Masa, o ţigancă tânără.
Ivan Macarovici, tatăl ei.
Nastasia Ivanovna, mama ei.
Un ţigan.
O ţigancă.
Un taraf de ţigani.
Afromow, un boer rus.
Strahow, Butkevici, Korotkow } oaspeţii lui Afremow
Alexandrow, un beţiv.
Pjetuskow, un pictor decăzut.
Artemjew.
Un muzicant.
Un ofiţer.
Un judecător.
Melnikow, un cunoscut de-alui Notarul.
Petrusin, advocatul lui Fedja.
Un servitor de judecătorie.
Un advocat tânăr.
Un medic.
Un ofiţer.
Advocaţi, judecători, public, martori.
Un medic specialist.
Doica familiei Protassow.
O fată în casă la familia Protassow.
Servitori, chelneri, un sergent şi oaspeţii unei crâşme mici.

Tabloul prim.

Locuinţa lui Protassow. Un prânzitor mic. Anna Pawlowna, o femeie grasă, şade singură la masă, îmbrăcată în haine de casă. Doica vine în odaie cu o cană de tea.

Scena I.

Doica: Pot să iau puţină apă caldă?

Ana Pawlowna: Da. Ce face Misa?

Doica: E în nelinişte. Nu-i nimic mai rău decât aceea, că mama vrea să lăpteze copilul. Fiecare are alte lucruri şi năcazuri şi copilul numai sufere din cauza asta. Cum poate fi laptele unei mame, care toată noaptea nu-şi pleacă capul pe perină, ci plânge încontinuu.

Ana Pawlowna: Dar totuş acum pare mai liniştită.

Doica: Nicidecum. Din contră. Plânge într'una şi scrie ceva.

Scena II.

Sasa *(intră în odae şi merge la doică):* Liza te caută.

Doica: Mă duc. *(Iese).*

Ana Pawlowna: Doica îmi spune, că încă şi acum plânge şi nicicum nu voieşte să se liniştească.

Sasa: Mamă, dta eşti foarte interesantă! Ea îşi lasă bărbatul, pe tatăl copilului şi dta mai aştepţi, să se liniştească.

Ana Pawlowna: Ce să-i faci, aşa a fost să fie. Dacă eu, ca mamă, nu numai că m'am învoit să-şi lase bărbatul, dar încă m'am şi bucurat, că astfel s'a întâmplat, atunci desigur procedura asta e mai bună. Mai bine ar trebui să se bucure, decât să se supere, că a scăpat de un om aşa rău.

Sasa: Pentru Dzeu, cum poţi vorbi aşa, mamă! Şti bine, că asta nu-i aşa. Fedja nu-i om rău, din contră, e un om foarte bun, un bărbat excelent, deşi poate are şi unele scăderi.

Ana Pawlowna *(cu un zimbet sarcastic):* Ii bun, foarte bun. E şi bun şi foarte bun, îndată ce ajung bani pe mâna lui, ori îs ai lui, ori nu.

Sasa: Nici când nu s'a atins de banii altuia.

Ana Pawlowna: De banii soţiei sale.

Sasa: Doar toată averea sa a lăsat-o soţiei sale.

Ana Pawlowna: Au doar să şi-o ţie, când el şţie înainte, că toată şi-o va prăpădi.

Sasa: Sau şi-o prăpădeşte, sau nu, numai atât zic, că o femeie să nu-şi lase bărbatul, mai cu seamă pe un atare bărbat, ca Fedja.

Ana Pawlowna: După tine ar trebui să aşteptăm până prăpădeşte întreaga avere şi îşi aduce aici pe iubita lui, pe o ţigancă.

Sasa: N'are amantă.

Ana Pawlowna: Da, tocmai aici e răul, că v'a fermecat pe toţi. Dar eu nu-i iau în seamă fleacurile, eu văd prin ele, şi el asta n'o ştie. Să fi fost eu în locul Lizei, deja de un an divorţam.

Sasa: Ce uşor ţi-e a vorbi aşa.

O aniversară.

La mormântul lui Ion Brătianu.

(8 Mai 1891.)

Azi, Vineri, 8 Maiu, se împlinesc 24 ani dela moartea marelui Român și distins bărbat de stat care a fost nemuritorul **Ion C. Brătianu,** *tatăl dlui* **Ion Brătianu,** *actualul prim-ministru al României.*

Din acest prilej și în aceste vremuri socotim foarte nimerit să reproducem mai la vale discursul genialului bărbat de stat român care a fost **Vasile Lascar,** *rostit la mormântul lui Ion C. Brătianu, făuritorul României de astăzi.*

Moartea lui Ion Brătianu nu e numai doliul unei familii și al unei națiuni, e doliul unui neam întreg, al neamului românesc. De secole istoria noastră națională nu cunoaște nici un Român care să fi întrupat aspirațiunile neamului său, mai bine ca I. C. Brătianu și care să fi avut fericirea de a le îndeplini în mare parte. Tot Românul, de dincoace și de dincolo de hotar, a îmbrăcat doliu și plâng cu durere pierderea neasemănat de mare ce am încercat.

După veacuri de suferințe când poporul român se svârcolia în moarte și viață, geniul și aspirațiunile sale se deșteaptă pentru un moment în Domnul Tudor. La 1821 el dă semnalul redeșteptării naționale. Omorît prin trădare la începutul operei sale, din sângele său de martir nu putea să nu nască eroi.

In acelaș an chiar se naște Ion Brătianu. După o muncă de jumătate de veac el isbutește să săvârșească ceeace abia începuse marele patriot-român.

Când Dumnezeu vrea să scape popoarele le trimite la timp, martiri și eroi!

La vârsta de 16 ani, când tinerețea nu caută decât plăceri, I. Brătianu arde de dorința de a-și servi țara. Intră în oștire zicând: Ca ostaș îmi voi sluji țara cu mintea și o voi apăra cu vieața și sufletul meu. După trei ani se duce la Paris ca să se adape la focarele de lumină ale civilizațiunii occidentale.

In Franța, pe timpul acela, sufla puternic vântul libertății și al principiului naționalităților. Toată lumea vedea că vechiul edificiu social se surpă, că fiii aceleiaș țări nu mai pot fi împărțiți în asupriți și asupritori,

Timp de șapte ani se instruește cu aviditatea omului de geniu, strânge legături puternice cu apărători entuziaști ai dreptului popoarelor,

Se pregătește astfel pentru marele rol pe care era chemat să-l joace mai în urmă.

Se pregătește să lupte mai ales pentru realizarea a două mari idei cari devin crezul său politic: libertatea și naționalitatea..... De trei secole, din timpul lui Mihai Viteazul nici un Român nu îndrăznise să aibă aspirațiuni așa de înalte pentru neamul său ca Ion Brătianu.

Când flacările revoluțiunii cuprind occidentul Europei, el care se identificase cu nevoile și suferințele unui popor întreg și care întrupase aspirațiunile sale cele mai înalte, se întoarce în țară cu iluștrii săi tovarăși de muncă și face revoluția dela 1848.

Istoria i-a dat deja locul de onoare în această mare mișcare națională, din care s'a născut România modernă.

Dușmanii seculari ai Românilor înăbușesc îndată mișcarea națională. I. Brătianu isgonit de străini din țara lui, pleacă zicând: „Barbaria și corupțiunea au învins pe soldații revoluțiunii, dar pe revoluțiune, nu, și pe când noi suntem isgoniți, printre baionetele lor se strecoară libertatea unui popor redeșteptat".

Timp de nouă ani cât a stat în exil n'a avut nici un moment de descurajare; nici odată nu s'a îndoit de viitorul țării sale.

Adversitățile i-au îndoit curajul și bărbăția. N'a încetat un singur moment d'a apăra prin grai și în scris cauza naționalității române. A protestat necontenit cu aceeaș energie contra protectoratului crud al Rusiei și suzeranității corupte a Turciei,

A dovedit Europei că în Orient, Românii sunt un element de ordine și de civilizațiune și că dacă ar fi uniți toți la un loc ar fi stavila cotropirii dela nord, precum odinioară fusese pavăza creștinătății contra invaziunii barbarilor dela sud. A isbutit să facă Europa să se intereseze de soarta noastră, să ne dea sprijinul ei.

Lupta din lăuntru era mai ușoară decât cea de afară. Clasa dirigentă împilase țara și o făcea să ducă o viață umilită. Din exil mai ales, Brătianu o exortează să aibă încredere în națiune și să o lase să se desvolte în plină libertate.

Cuvintele lui rămân zadarnice!

La 1854, ca și în alte două rânduri mai în urmă, el face un apel călduros la cei ce țineau în mână destinele țării, îi roagă, îi conjură să aibă încredere în popor și să-l lase să-și croiască o altă soartă arătându-și vitejia pe câmpiile războiului ce aveau loc în Europa. El le zicea: „O națiune nu poate să trăiască de milă, ea trebuie să-și câștige prin luptă dreptul la viață; noi Românii avem o misiune mai mare de împlinit în răsăritul Europei, nu o putem îndeplini decât prin luptă și sacrificii".

Cuvântul lui nu a găsit nici un răsunet în inimile lor lor.

Cine poate spune ce ar fi fost azi Românii dacă glasul său ar fi fost ascultat?

Reîntors din exil la 1857, în divanurile adhoc, I. Brătianu, deveni organul prin care țara arăta Europei dorințele sale.

Discursurile sale din acea mare adunare națională ca și cele din timpul revoluțiunii sunt cel mai neperitor exemplu de elocință și de patriotism. Acolo se revelează mai ales marele om politic și viitorul om de stat, de numele căruia sunt legate toate faptele glorioase ale istoriei noastre contimporane. Ca reprezentant al țării, ca ministru, ca publicist îl găsim totdeauna în fruntea luptătorilor. El luptă având ca deviză *„progresul prin libertate"*.

Are fericirea de a vedea îndeplinindu-se una câte una, dorințele revoluțiunii dela 1848 și ale divanurilor ad-hoc; s'a făcut unirea țărilor cari erau despărțite de veacuri; s'a doborît privilegiurile, s'a proclamat principiul egalității Românilor înaintea legii, s'a dat dreptul țării de a dispune de soarta ei, fără amestecul străinilor, s'a întemeiat dinastia ereditară cu Domn străin și în ziua de 8 Maiu 1866, azi 25 de ani, a pus piciorul pe pământul României principele Carol I de Hohenzollern.

In tot intervalul acesta de timp, dela 1841—1866, I. Brătianu luptă pe calea legalității, când găsește însă piedici în drumul său le sfarmă pe toate și trece înainte deschizând astfel calea largă propășirii naționale. Nu există interes mai presus de interesele națiunei, zicea el, nu există drepturi mai presus de drepturile țării.

La 1876 încrederea țării îl aduce la cârma trebilor statului. Cel dintâi lucru care l-a făcut, a fost să sfarme pentru vecie lanțurile atârnării țării. A proclamat o Românie liberă și neatârnată și a ridicat-o la rangul de regat. Ceeace nu îndrăsneau să facă ceilalți și ceeace nu îndrăsniră nici în alte împrejurări mai favorabile decât cea dela 1877, el cu vechiul său tovarăș de luptă, nemuritorul C. A. Rosetti, a îndrăsnit și a isbutit. Nu a fost însă îndrăsneala omului nesocotit care aleargă după aventuri, a fost îndrăsneala omului de stat care calculează, care cunoaște forțele vitale ale țării lui și care știe când și cât trebuie să îndrăsnească. Răsboiul a redat țării drepturile sale pierdute de veacuri și a făcut-o să-și redobândească încrederea în sine.

Au urmat 11 ani de pace și de liniște, în care I. Brătianu a schimbat fața țărănimii, s'a dat un mare avânt învățământului și desvoltării avuției publice, s'au garantat libertățile publice, s'au pus bazele emancipării noastre economice. In mijlocul tuturor acestor preocupațiuni niciodată nu a pierdut din vedere mijloacele de apărare ale țării: armata, suprema noastră speranță în timp de pericol național, a fost obiectul preocupării sale de căpetenie.

Azi, armata română face fală țării și este o putere de care ține seamă Europa în combinațiunile sale politice.

Acești 12 ani — 1876-1888 — formează paginile cele mai glorioase ale istoriei noastre naționale. Istoria va arăta cu câtă pricepere genială, cu cât devotament și cum cu prețul vieții sale chiar a lucrat I. Brătianu pentru a creia România modernă.

„Viața nu este bună decât pentru a o jertfi pentru țară", zicea el.

După o jumătate de veac de lupte continui, de jertfe și amărăciuni, căci ca om politic i-a fost rezervat să guste toate amărăciunile vieții, moare lăsând după dânsul, fapte neasemănat de mari.

Istoria va dovedi că nici unui om nu i-a fost dat în timpurile noastre să facă ceeace a făcut el, Brătianu, pentru România. Cine poate spune ce-ar mai fi făcut el pentru neamul său dacă nu l-am fi pierdut așa de timpuriu?

Implinirea misiunii poporului român în Orientul Europei e d'abia la începutul ei. I. Brătianu a redeșteptat un popor întreg amorțit de veacuri, i-a dat conștiința misiunei sale, l-a învățat cum trebuie să-și iubească țara, cum trebuie să se jertfească pentru ea: I-a deschis în fine și i-a însemnat calea pe care trebuie să meargă în viitor. Pe această cale vor merge înainte necontenit Românii. Crezul lor va fi crezul ce l-a lăsat moștenire I. Brătianu: „libertate și naționalitate".

In numele acestor principii vor lupta și vor învinge.

Azi toți Românii fără deosebire de idei și credințe politice și fără a mai aștepta judecata istoriei, atât de mari sunt faptele sale, au venit

---

Ana Pawlowna: Nici decum. Mie, ca mamă, nu-mi face plăcere aceea, ca fata mea, să fie femeie divorțată. Poți fi liniștită, căci asta nu-i o istorie plăcută. Dar totuș e mai bine așa, decât să-și ruineze viața. Mulțam lui Dzeu, că în fine s'a decis și că astfel s'a întâmplat.

Sasa: Au doară nu s'a sfârșit totul?

Ana Pawlowna: Ba da! Numai atâta mai lipsește, să-și deie Fedja învoirea la divorț.

Sasa: Nu 'nțeleg, cum te poți bucura de asta?

Ana Pawlowna: Liza e încă tânără și-și poate afla fericirea.

Sasa: Dar mamă, e ceva absurd ce spui dta, e imposibil, ca Liza, să iubească pe altcineva.

Ana Pawlowna: Pentru ce îi imposibil? Dacă odată va fi liberă..... Iși va afla un bărbat, de o mie de ori mai bun ca Fedja și va fi fericit, dacă o va lua de soție pe Liza.

Sasa: Mamă, așa nu-i bine! Eu știu bine, că te cugeți la Victor Karenin.

Ana Pawlowna: Numai la el. Sunt zece ani, de când o iubește pe Liza și și ea îl iubește.

Sasa: Chiar dacă îl iubește, nu îl iubește așa, ca pe bărbatul ei. E numai o iubire din copilărie.

Ana Pawlowna: Noi femeile cunoaștem această iubire din copilărie.... Dacă n'ar fi piedecile acelea...

Scena III.

(Servitoarea intră).

Ana Pawlowna: Vrei ceva?

Servitoarea: Doamna a trimis pe servitor cu o scrisoare la Victor Mihajlovici.

Ana Pawlowna: Ce doamnă?

Servitoarea: Ielizavetta Andrejewna, doamna noastră.

Ana Pawlowna: Ei și?

Servitoarea: Victor Mihajlovici a spus, că va veni în curând.

Ana Pawlowna *(mirată):* Acum am vorbit despre el. Nu știu, ce poate fi.... *(către Sasa)* nu știi tu?

Sasa: Știu și nu știu.

Ana Pawlowna: E un secret vecinic.

Sasa: Liza va veni îndată, ea ne va spune.

Ana Pawlovna *(clătinând din cap, către servitoare):* Pregătește niște apă caldă în cană. Du-o cu dta, Dunyasa.

(Servitoare iese.)

(Va urma).

să depună tributul lor de recunoştinţă şi de admiraţiune pe mormântul celui mai ilustru dintre fiii României moderne.

E măreţ spectacolul naţiunilor cari-şi onorează binefăcătorii lor! El nu pier niciodată.

De azi înainte Românii vor veni în pelerinagiu în fiecare an la mormântul lui.

Cât timp va exista o suflare românească pe faţa pământului, numele lui Ioan Brătianu va fi neperitor căci neperitoare sunt faptele şi ideile lui.

El va fi idealul veşnic al patrioţilor români. Pentru tinerimea pe care o iubea cu pasiune căci vedea într'însa viitorul ţării şi speranţa realizării gândurilor sale, pentru ea, I. Brătianu va fi steaua polară după care-şi vor îndrepta paşii în viaţă.

Răsboiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, *20 Maiu.* — Se comunică dela cartierul general: Spre ost dela Jaroslau şi la Sieniawa am respins puternicele atacuri ale Ruşilor cu pierderi grave pentru inamic. Trupele aliate au progresat spre ost şi spre sudoşt. In luptele ce s'au dat de-a lungul cursului superior al Dnistrului din nou am capturat 5600 Ruşi. Spre nord dela Sambor într'un sector am alungat pe Ruşi din poziţiile lor principale; la 10 klm. spre sudvest dela Maogacika am luat cu asalt o localitate. Pe frontul Prutului situaţia e neschimbată. Spre nord dela Colomea într'un scurt contraatac am capturat 1400 prisonieri.

*

Berlin, *20 Maiu.* — Se comunică dela cartierul general:

Pe teatrul occidental: In Flandria şi în nordostul Franţei ieri ceaţa a împiedecat operaţiunile. Pe înălţimea Loretto am progresat puţin. La Ablain am respins cu baioneta o tentativă de atac nocturn al inamicului.

Duelul de artilerie ce se dă între Meusa şi Mosella a fost foarte violent. Spre nord şi spre ost dela Ailly Francezii au atacat într'un front lung. In parte după o crâncenă luptă la piept am respins atacul în toate punctele.

Pe teatrul oriental: Cu considerabilele forţe inamice semnalaţe în direcţiunea liniei Shagori-Frauenburg încă nu ne-am angajat în luptă. Am respins atacurile ruseşti date de-alungul Dubissei; am capturat 900 prisonieri şi 2 mitraliere. Ieri am luat ofensiva spre nord dela Padubitz. Am ocupat cota nr. 105 şi am capturat 500 Ruşi. Forţele ruseşti ce înaintează spre sud dela Niemen le-am respins în direcţia Gryskabrida-Sintawty-Saki. Rămăşiţe de trupe inamice s'au refugiat spre ost în păduri. Mici detaşamente inamice mai deţin încă Sutki. Infrângerea Ruşilor a fost foarte gravă. In consecinţă numărul prisonierilor se cifrează numai la vre-o 2200 oameni şi 4 mitraliere.

Pe teatrul sudoriental: Ieri după amiazi Ruşii în asalturi desperate din nou au atacat trupele noastre cari au trecut râul San spre nord dela Przemysl. Pretutindeni am respins inamicul pricinuindu-i pierderi considerabile. Azi dimineaţă la un flanc am luat ofensiva şi cu asalt am cucerit poziţiile inamicului, care a scăpat fugind.

Generalul Gourand despre asediarea Dardanelelor.

Bucureşti. — Legaţiunea franceză din Bucureşti publică raportul generalului Gourand despre luptele dela Dardanele. Gourand a luat comanda armatei expeditionare franceze în 15 Maiu, când generalul D'Amade a părăsit acest post. Câtă vreme rapoartele engleze recunosc că armatele debarcate pe peninsula Gallipoli nicidecum nu pot înainta, noul comandant francez raportează că trupele aliate progresează în ordine şi rezistenţa Turcilor slăbeşte din zi în zi. Turcii transportează numeroşi răniţi în împrejurimea Constantinopolului şi la Smirna.

Incercuirea Przemyslului.

Budapesta. — Dela cartierul pressei se anunţă: Forţele austro-ungare-germane **au încunjurat Przemyslul, încât cetatea mai are drum deschis numai în partea ostică, spre Lemberg.** Spre nord închid drumul trupele ce au intrat în Iaroslau, spre apus armata ce a înaintat dinspre Dynov şi Sanok, iar la sud împrejmuesc regiunile cetăţii forţele noastre ce avansează deasupra liniei Dobromil—Chyrov—Sambor. Ruşii nemaiputând trage folos din forturile aruncate în aer au întărit Przemyslul în cele două luni, ce le-a stat la dispoziţie, cu **fortificaţii de câmp,** exploatând situaţia cetăţii, foarte potrivită pentru apărare.

Ruşii voiesc să apere cetatea şi aceasta reiese şi din măsurile ce le-au luat în zilele din urmă, îndepărtând din cetate pe toţi evreii, ca pe nişte elemente de neîncredere. Acum se vede numai că Ruşii au folosit timpul lung de înfometare a cetăţii, cât a ţinut asediul, construindu-şi poziţii nu numai împotriva cetăţii, ci şi împotriva atacurilor din afară. Cercul, care fu tras în jurul Przemyslului fu deci întărit ca o cetate nu numai în periferia lui interioară, ci şi în cea exterioară cu tranşee betonate, baricade, îngrăduri de sârmă şi lupării. Aceste poziţii de apărare exterioare încercuesc acum într'o periferie şi mai largă cetatea.

In jurul cetăţii stau acum regimente germane, trupe austriace şi honvezi ungari.

Trupele noastre sunt pregătite, că Ruşii vor apăra cetatea cu mari forţe şi multă îndârjire. — (Az Est).

Criză de guvern în Anglia.

Copenhaga. — De o vreme ziarele din Londra scriu pe faţă că ministerul s'a dovedit incapabil şi nu se află la înălţimea situaţiei. Nemulţumirea e mare mai cu seamă faţă de ministrul marinei Churchill, căruia i se aruncă în faţă că e numai un incapabil amator de artă. Partidele politice pretind tot mai insistent o reconstruire a guvernului, şi adecă să formeze un cabinet de coaliţie naţional, aşa ca să fie reprezentate toate partidele guvernamentale.

Partidul conservator pretinde ca să intre în cabinet Bonar Law, lordul Lansdowne şi Balfour, dar în ce priveşte pe Churchill, întreagă opinia publică e de părere că el trebue să iese din cabinet, deoarece periclitează interesele naţiunii şi desconsideră cu cea mai mare uşurinţă toate sfaturile date de experţi.

„Times" scrie: Dacă un cetăţean, ca Churchill îşi dă toată silinţa ca să pună mâna pe întreaga putere şi apoi abuzează de această putere, periclitând ţara, cum face Churchill, — a sosit cea din urmă oră ca să oprim aceasta.

Rotterdam. — „Pall Mall Gazette" scrie că criza a fost provocată în urma unui conflict ivit între ministrul Churchill şi Fischer, primul lord al amiralităţii engleze. Dimisia lui Churchill, ca ministru de marină e un fapt împlinit. Din cabinet vor mai eşi Haldane, Beauchamp, Lucas, Harcourt şi Birell. Locul acestora îl vor ocupa Balfour, Bonar Law, Chamberlain şi Smith Derby. Pe culoarele camerii, între deputaţi circulă vestea, că în cabinetul reconstruit vor intra încă: Hesaderson, Carson şi Redmond, conducătorul Irlandezilor. Se va înfiinţa încă un nou portofoliu pentru afacerile fabricării de muniţie.

Rotterdam. — Primul ministru englez Asquith a declarat în şedinţa camerei că iminenta remaniere a guvernului nu va înrâuri situaţia politică generală. Primul ministru şi ministrul de externe îşi vor ţine portofoliile şi aceasta spune destul.

Privitor la răsboiu, Asquith a spus, că vor continua lupta cu toate forţele cari le stau la dispoziţie. Chiar şi remanierea cabinetului se face numai pentru promovarea scopurilor răsboiului. Intrarea în cabinet a singuraticilor şefi ai partidelor nici decum nu însemnează că aceştia renunţă la principiile şi idealurile lor politice.

Bonar Law a declarat că consimte cu cele spuse de primul ministru pe care îl asigură, că opoziţia e condusă singur de punctul de vedere, că răsboiul să se termine cu succes pentru ţară.

La apelul primului ministru Asquith făcut în şedinţa camerei către deputaţii muncitorilor, partidul muncitorilor a hotărît ca unul dintre deputaţii lor să intre în cabinet.

Răspunsul Germaniei la nota Americei.

Rotterdam. — După o ştire semioficială din New-York, Germania va răspunde la nota trimisă de Statele-Unite numai după 10 zile. Probabil, că Germania se va declara aplicată să încheie în privinţa anumitor condiţii, un compromis cu guvernul american.

Nou comandant suprem la Dardanele.

Rotterdam. — Din Paris se anunţă că generalul Gourand a sosit la Dardanele şi a luat comanda peste trupele franceze.

Italia va trimite armată la Dardanele.

Atena. — „Nea Alithia" anunţă în ediţiune specială, că comanda supremă aşteaptă la Dardanele sosirea unei armate italiene de 200 mii oameni. Pe ţărmul mării Egeice se constituesc în acest scop numeroase baraci cu încăperi mari.

Flota revoluţionară bombardează Lisabona.

Lyon. — „Progres" anunţă din Madrid că vasele de răsboiu portugheze au bombardat din nou Lissabona. Au fost omorâţi cam la 100 de oameni, între cari 2 supuşi spanioli. Luptele pe străzile Lissabonei au ţinut Marţi ziua întreagă. Situaţia e foarte serioasă.

Rotterdam. — „Times" anunţă că la Lisabona pare a se fi restabilit liniştea.

Chestia Lusitaniei.

Frankfurt. Lui „Frankfurter Zeitung" i se telegrafiază din New-York: In Washington a avut loc o conferinţă între ambasadorul austro-ungar şi secretarul afacerilor externe, Bryan. In general se crede că cu acest prilej s'a discutat chestia „Lusitaniei". Se poate constata, că America judecă acum cu mult mai rece această chestie, decât până acum, iar la locurile competente se spune, că probabil va reuşi să se înlăture toate dificultăţile, cu atât mai mult, cu cât şi guvernul american se străduieşte să înfrâne spiritul răsboinic.

Camera italiană nu şi-a spus încă cuvântul hotărâtor.

D. Salandra a comunicat camerei desfacerea triplei-alianţe. — Manifestaţii pentru răsboiu şi în Senat.

Arad, 21 Maiu.

Ieri privirile lumei întregi au fost îndreptate spre un singur punct, aşteptând evenimentele cari croiesc istoria. Lumea întreagă a aşteptat cu nerăbdare cursul desbaterilor parlamentului italian menite să dea o nouă direcţiune răsboiului mondial. Dar aşteptarea generală nu a găsit satisfacţie, deoarece corpul legislativ autorizat să facă declaraţii în numele naţiunei italiene nu şi-a spus încă până aseară cuvântul hotărîtor. Parlamentul a votat toate proiectele de legi excepţionale şi a făcut ovaţii sgomotoase guvernului şi răsboiului. Acum e rândul guvernului să-şi spună cuvântul: pace, ori răsboiu!

Despre istorica şedinţă se comunică următoarele din Roma:

Băncile camerei erau toate foarte împopulate, iar galeria era tixită de lume. S'au prezintat 480 deputaţi, iar galeriile erau ocupate de diplomaţi, apoi ambasadorii Angliei, Franţei, Rusiei şi Japoniei. Publicul a făcut mari ovaţii poetului *D'Annunzio,* care asista în galerie. Toate notabilităţile italiene au fost de faţă la istorica şedinţă, *singur d. Giolitti a lipsit.*

La ora 2 d. a. primul intră în incinta camerei d. *Marcora,* preşedintele camerei. I se face o primire entuziastă; toţi deputaţii se ridică la locurile lor, afară de 45 socialişti, membri ai camerei. După preşedinte intră d. *Salandra,* primul ministru, urmat de membrii guvernului. Intreagă camera le face ovaţii colosale, întreagă camera strigă într'un glas:

— *Trăiască răsboiul! Trăiască regele!*

Un glas strigă: *„Trăiască Italia!"*, ca un uragan îl secondează. Ovațiile entuziaste la adresa guvernului, a regelui și răsboiului par a nu mai înceta.

Discursul dlui Salandra.

După verificarea protocolului ședinței trecute și după prezintarea *proiectelor de legi excepționale*, d. *Salandra* se ridică să vorbească. D-sa este primit cu strigăte entuziaste de:

— *Trăiască răsboiul! Trăiască Italia!*

D. Salandra a făcut în numele guvernului următoarele importante declarații:

— *De când în Italia s'a redeșteptat sentimentul de unitate, ea s'a dovedit în lumea națiunilor ca un factor al moderațiunei, al concordiei și al păcei. Italia se poate mândri că și-a împlinit misiunea cu fermitate așa, că ea nu s'a dat îndărăt nici dela jertfele cele mai mari. In cel din urmă period de peste 30 ani, Italia a menținut un atare sistem de alianțe și prietenii, cari mai ales avea în vedere asigurarea echilibrului european și în consecință asigurarea păcei. Pentru interesul acestui scop nobil Italia nu numai a tolerat lipsa de siguranță a frontierelor sale, ea nu numai i-a subordonat cele mai sfinte aspirațiuni naționale a ei, ci cu durerea înăbușită a fost condamnată să asiste la sistematicele încercări cari aveau de țintă ștergerea acelor trăsături ale caracterului italian, pe cari natura și istoria le-a imprimat pe veci nobilului nostru teteritor.*

Ultimatul pe care monarhia austro-ungară l'a adresat Serbiei în luna Iulie a anului 1914, cu o singură lovitură a anulat fructul străduințelor îndelungate, întrucât a violat convențiunea care ne lega de monarhie. Acest ultimat și ca formă a violat această convențiune, întrucât monarhia a neglijat înțelegerea cu noi, ori fie chiar numai o comunicare cu noi în această chestie. Dar ea și din punct de vedere meritoric a violat convențiunea cu noi, întrucât a intenționat să tulbure în paguba noastră acel sistem delicat al posesiunilor teritoriale, precum și acea sferă de influență, care se creiase în peninsula balcanică.

Dar mai mult decât orice a suferit jignire întreg spiritul convențiunei, deoarece prin faptul, că a slobozit cel mai teribil răsboiu asupra lumei, de-adreptul contra intereselor și sentimentelor noastre, monarhia a distrus echilibrul pe care convențiunea avea chemarea să-l servească. *Iar virtualiter cu forță irezistibilă a redeșteptat problema de întregire națională a Italiei.* **Cu toate acestea luni de-arândul guvernul a nizuit mult pentru a găsi o înțelegere, care să redee convențiunei dreptul pierdut al existenței. Dar nu numai timpul ci și demnitatea au desenat limitele tratativelor, iar trecând aceste limite am fi jignit totalitatea intereselor țării și cinstea patriei.**

In consecință, în scopul menținerei intereselor mai supreme

guvernul s'a văzut silit a notifica în ziua de 4 Maiu guvernului cesaro și regesc al monarhiei austro-ungare, că Italia își revocă toate proiectele, denunță convențiunea de alianță și declară, că își rezervă libertatea de acțiune.

De altă parte, însă, nu a fost posibil a lăsa Italia să fie izolată și lipsită de orice siguranță și autoritate tocmai în momentul, când ea intră în epoca hotăritoare a istoriei mondiale.

Considerând acest fapt și cumpănind gravitatea situației internaționale, guvernului i se impune să fie pregătit pentru orice încercare, fie ea oricât de grea; în consecință roagă camera ca prin votarea proiectului ce i s'a prezintat să dee guvernului autorizațiunile excepționale de cari el are nevoie. Trebuința acestor măsuri și la noi, ca și în alte state constituționale o justifică nu numai precedentele întâmplate, ci ele dau totodată cea mai bună ordine și mai moderată formă acelor drepturi, pe cari legislațiunea noastră o acordă guvernului și în alte cazuri atunci, când e chestie de cea mai principală lege: binele statului.

Fără laudă și mândrie, dar cu adâncă înțelegere față de răspunderea, care ne apasă în această oră, avem conștiința că din partea noastră s'au luat măsurile pe cari le pretind aspirațiunile cele mai nobile și cele mai vitale interese ale patriei. Deci în numele patriei și din credință față de patrie adresăm în cuvinte de emoțiune parlamentului și deci țărei întregi apelul nostru, să se pună la o parte și să se uite din toate părțile orice diversiune de păreri.

Acum trebuie să înceteze neînțelegerile de partid și clasă; în vremuri normale totdeauna sunt de respectat părerile personale, chiar și atunci când ele ar fi contrare aspirațiunilor și principiilor de toate zilele. Acestea toate trebuie să înceteze, considerând necesitatea, care primează totul. Să se dea curs unei idei care entuziasmează mai mult decât orice altă idee. Considerând, că e chestie de fericirea și mărirea Italiei, de azi încolo să se uite totul, amintindu-ne numai aceea că cu toții suntem Italieni și toți cu aceeaș credință și cu aceeaș ardoare iubim Italia. Doresc ca forțele noastre a tuturora să se contopească într'una singură, inimile tuturor să aibă o uniformă palpitare. Doresc, să fim conduși de o singură voință către scopul pentru care am făcut jurnuință.

Italia să găsească inimă și voință fermă și o violentă și eroică exprimare în armată și în flotă și în majestosul ei conducător,

care o conduce spre o nouă epocă ce acum începe a soartei ei.

Trăiască regele! Trăiască Italia!"

Ultima oră.

CAMERA ITALIANĂ A HOTĂRÂT PENTRU RĂSBOIU!

Roma. — **D. Marcora a redeschis ședința Camerei la ora 5 d. a. D. Toselli, raportor, a declarat că comisia aprobă în unanimitate proiectul guvernului relativ la legile excepționale. D. Barzilai, a declarat, că Camera asigură deplină libertate de acțiune guvernului, față de care are cea mai mare încredere. D. Turatti, motivează opinia contrară a socialiștilor. D. Colaiani, republican, renunță la cuvânt, exclamând:**

„Trăiască Italia!"

D. Cicotti, **în numele mai multor socialiști votează încredere guvernului.**

Apoi d. Marcora, președintele Camerei, face declarația solemnă:

— Trebue să ne facem datoria față de patrie. Armata și flota noastră vor înfăptui unitatea patriei.

La propunerea dlui Salandra, primul-ministru, Camera s'a ajurnat pe timp nedeterminat.

CÂND VA FI DECLARAT RĂSBOIUL?

Lugano. — **„Giornale d'Italia" scrie: In realitate răsboiul a fost declarat. La Viena se așteaptă declararea răsboiului pe Vineri sau Sâmbătă.**

RECHEMAREA AMBASADORULUI ITALIAN DIN VIENA.

Milano. — **„Corriere dela Sera" scrie: Guvernul dorește o grabnică rezolvire a chestiilor. Ambasadorul italian din Viena după ce va preda ultimatul Italiei, va părăsi Viena. Se svonește, că dispozițiile pentru rechemarea ambasadorului sunt deja luate.**

AM CÂȘTIGAT TEREN SPRE OST DELA PRZEMYSL.

Budapesta. — **Dela cartierul pressei se anunță: A doua luptă în luna Maiu e în curgere. Spre sud-ost dela Przemysl ofensiva noastră a progresat, câștigând nou teren. Numărul prisonierilor e foarte mare. La Strij, lupta incă nu s'a terminat. La Kolomea contraatcurile noastre au fost încoronate de succes, numărul prisonierilor făcuți aci crește mereu.**

Locotenent-colonelul Papp, despre a cărui individualitate și activitate s'au format legende, a fost rănit în luptele dela Mahala dar rana ce a primit nu e periculoasă.

DECLARAȚIILE CONTELUI TISZA IN CAMERA MAGNAȚILOR.

Budapesta. — **Camera magnaților a ținut azi după ameazi ședință, având la ordinea zilei proiectele votate în camera deputaților. La interpelarea magnatului Aurel Dessewffy, primul ministru, contele Tisza a făcut următoarea declarație privitor la chestia italiană:**

— Despre cele petrecute în camera italiană — a spus contele Tisza — sum informat numai din ziare. Știre oficială încă n'am primit. Să așteptăm în liniște faptele. Cum va hotărî guvernul italian, ne vom conforma și noi pașii acestei hotăriri.

ECONOMIE.

Adunarea generală a băncei generale de asigurare.

In anul acesta Banca generală de asigurare română și-a ținut adunarea generală în Sibiiu în 14 Maiu. Au fost mulți acționari prezenți, dovadă pentru interesul, care se manifestă față de tânăra noastră instituție de soiul acesta. E adevărat, că pe terenul asigurărilor suntem încă începători, căci acest teren a fost multă vreme exploatat de institute străine, cari nu aveau la inimă decât profitul făcut pe spatele poporului nostru, dar prin înființarea băncii generale de asigurare s'a făcut un bun început și după cum se vede din raportul direcțiunii s'a realizat în proporție rezultate destul de frumoase. Extragem din raportul direcțiunei următoarele:

Pregătiți cu o bază de acțiune destul de solidă, am intrat în anul al treilea al activității noastre, acela despre care venim să Vă raportăm astăzi. In primul semestru afacerile au continuat cu desvoltarea lor progresivă în așa măsură, încât erau cele mai întemeiate speranțe să putem obține un rezultat cu mult mai bun ca în trecut. In ramura asigurărilor de incendiu, emisesem aproape 3000 polițe nouă, iar în ramura asigurărilor asupra vieții primisem oferte pentru un capital de 1 milion și jumătate cor. La afacerile de grindină, cultivate în comisiune, incasso de premii, aproape se duplificase față de anul premergător, o împrejurare care ne-a dat curajul să ne gândim a introduce și alți ramuri de afaceri. In primul loc ne-am cugetat și am făcut toate pregătirile pentru introducerea asigurărilor contra furtului prin efracție, sau asigurări de spargere, cum li se mai zice, pe cari am început a le cultiva, cu începere din Iulie a. tr. Dar nici nu ne apucaserăm bine de introducerea acestor afaceri, când isbucnește răsboiul cu toate urmările lui bine cunoscute. Atunci afacerile ne-au stagnat cu totul în toate ramurile. Personalul intern — cu excepția a doi funcționari mai vechi — ne-a fost întreg mobilizat, iar cel extern, agenții și acvizitorii, au fost complet conturbați în activitatea lor. Urmările acestor stări neașteptate, sunt prea evidente. Afaceri nouă cu greu s'au mai putut încheia, iar din cele vechi, foarte multe au trebuit să se storneze. Aproape tot ceea ce am produs în primul semestru s'a nimicit — prin stornări — în al doilea și astfel progresul realizat e mult mai mic decât am fi fost îndreptățiți să așteptăm.

După ce s'a luat la cunoștință raportul direcțiunei, și s'a cetit și raportul comitetului de supraveghiere, s'a aprobat bilanțul prezentat de direcțiune.

Dividenda s'a fixat la 8 cor. de acție, ceea ce corespunde la 4 procente. Apoi s'au modificat mai mulți paragrafi din statute, în special cu privire la împărțirea profitului curat.

Mai esențială este dispoziția, că numai un procent anumit se poate folosi pentru dividendă, restul e a se plăti pentru augmentarea fondului de rezervă și pentru tantieme, cari cuote deși la aparență (în procente) vor scădea, în realitate vor crește, căci nu le va sta în cale dispoziția imperativă, că minimalul dividendei să fie de 5 procente.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Vechea Asoc. func. Timișoara. Abonamentul d-v. este achitat până la finea anului curent.

Dionisie Ciocan, Ciudei. Am primit 2.40 cor. în abonament până la 1 Iunie st. n.

Petru Govoșdean, Sarafola. Am primit 2.40 cor. în abonament până la 31 Mai a. c.

Augustin Petruțiu, Bileca. Am primit 2.40 cor. în abonament până la 17 Iunie a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acții în Arad. — Editor responsabil: LAURENȚIU LUCA.